

**НЕДОЛІКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ МАТЕРІАЛЬНИХ ВИТРАТ В УМОВАХ
КОКСОХІМІЧНОЇ ГАЛУЗІ**

Дослідження організації документування обліку заготівельної вартості вугілля, його руху з переробки у шихту та витрачання шихти на досліджуваних підприємствах дозволило виявити слабку уніфікацію і систематизацію таких документів, а також їх недоліки. Первинна інформація про витрату вугілля у розрізі марок відображається у рапортах начальників змін, у книзі обліку вугілля за марками, у звіті про використання вугілля за марками для виробництва шихти. Записи у змінних журналах і отримані на їх підставі зведені звітні результати містять помилки і неточності, а інколи це просто записи значень параметрів у відповідності до режимної карти або планового завдання. Аварійні простої окремих апаратів деколи взагалі не фіксуються або не враховуються при підрахунку середньодобових, середньомісячних і річних значень параметрів, хоча вони здійснюють суттєвий вплив на результати роботи. Інколи при складанні звіт за зміну, добу, місяць, рік отримані результати «підганяються» під планові показники. Узагальнюючим же обліковим регістром є технічний звіт вуглезбагачувальної фабрики, вуглепідготовки та процесу коксування. Аналіз його структури та показників дозволив зробити висновок про те, що лише близько 15% інформації з нього може бути використано для потреб бухгалтерського обліку. А у зв'язку з тим, що складається він у перших числах місяця наступного за звітним, аналіз його показників не придатний для потреб оперативного обліку і контролю витрати вугілля. Тобто є необхідність в удосконаленні технічних звітів цехів вуглезбагачення, вуглепідготовки та коксування з метою виявлення відхилень у витрачанні вугілля через явні відхилення (за рахунок зміни заданого складу і якості вугілля з вини постачальників) та приховані (відхилення у витрачанні за рахунок понаднормативних витрат і непродуктивних втрат сировини і матеріалів). В обліковій практиці коксохімічних підприємств витрата шихти на коксування відображається у технічних звітах без урахування механічних втрат, відхилень за рахунок понаднормативних витрат і непродуктивних втрат шихти, без розрахунку відхилень та зазначення винних осіб. Треба відзначити, що на сьогодні матеріальні баланси складаються дуже умовно у довільній формі і мають вигляд таблиці, у якій зіставляються показники витрачених матеріалів і готової продукції без урахування будь-яких втрат та відходів виробництва. Все це унеможливорює використання матеріальних балансів з метою контролю, обліку та калькулювання собівартості продукції. На нашу думку, форму діючого технічного звіту, через його непристосованість до обліку відхилень по матеріальних витратах, необхідно доповнити обліком використання шихти та відхилень за причинами і винними особами за допомогою матеріальних балансів.

На нашу думку найбільш точним методом контролю за використанням сировини і матеріалів є інвентарно-балансовий, який передбачає обов'язкове проведення інвентаризації та складання матеріальних балансів за всіма матеріальними потоками. На сьогодні балансовий метод не набув широкого вжитку на підприємствах галузі і використовується лише при складанні технічних звітів. Його застосування дозволить: по-перше визначати і контролювати необхідну кількість сировини і матеріалів на виробництво, як основної, так і супутньої продукції; по-друге, контролювати втрати та відходи, що утворюються впродовж технологічного циклу; по-третє, впровадити складання матеріальних балансів з метою удосконалення оперативного обліку і контролю. Треба зазначити, що матеріальні баланси мають стати основою розрахунку витрачання сировини і матеріалів, бо сприятимуть розробці економічно обґрунтованих норм за кожним продуктом чи то основним, чи то побічним, а також норм утворення відходів. Впровадження інвентарно-балансового методу дозволить відмовитися від звітно-статистичного методу визначення середньостатистичного розміру питомої витрати сировини і матеріалів на підставі накопичення звітних даних за попередні періоди.